

Luunja Lasteaed Midrimaa keskkonnasäästliku mõtteviisi arendamise ja ökoloogilise jalajälje vähendamise tegevuskava - Roheline kool 2018/2019

I TEEMAGA SEOTUD VÄLJAVÕTTED LASTEAIA DOKUMENTATSIOONIST

Luunja Lasteaed Midrimaa arengukavast (2016-2019):

Lasteaia missioon

Luunja Lasteaed Midrimaa toetab koostöös koduga iga lapse arengut, väärtustades mängu ning säästlikke ja tervislikke eluviise.

Lasteaia arengukava valdkondade eesmärgid 2016-2019:

Eestvedamine ja juhtimine - lasteaia arengutegevus lähtub visioonist, missioonist ja alushariduse uuendatud eesmärkidest;

Personalijuhtimine - töötajad juhivad oma töös lasteaia väärtustest, alushariduse prioriteetide muutustest, sh digisüsteemide kasutamisest;

Koostöö huvigruppidega - lapsevanemad on dialoogis lasteaia: toimivad nõustamised-koolitused, vanemad osalevad laste igapäevaelus; laste ja lasteaia arengu eesmärgil toimub jätkusuutlik koostöö valla allasutuste, ettevõtete ja sõpruslasteaedadega;

Ressursside juhtimine - personal, lapsed, vanemad peavad lugu keskkonnavõimude ja säästlikust kasutamiskultuurist, sh digilahendustest;

Õppe- ja kasvatustegevus - lasteaias toimuvad regulaarsed loodushoidu väärtustavad ja terviseedenduslikud tegevused ning valdkondi lõimiv õuesõpe.

Lasteaia 2018/2019 õppeaasta tegevuskavast:

1. Õppe- ja kasvatustöö areng

Eesmärk: lasteaias toimuvad regulaarsed loodushoidu väärtustavad ja terviseedenduslikud tegevused ning valdkondi lõimiv õuesõpe;

Tegevused:

- õpi- ja õpetamistegevuste kavandamisel rakendan tarka tarbimist;
- õpikeskkonna kujundamisel pakun lastele loovuse toetamiseks rühmas mitmekesiseid konstrueerimis (jääk) materjale;
- laiendan teadlikult õpikeskkonda lähtudes põhimõttest "Keskkond õpetab"
- tegutsen lastega regulaarselt õues, mõistan ja oskan põhjendada õuetegevuste vajalikkust, võimalusi (parentustegevus toimub läbi eneseanalüüsi);

2. Personalijuhtimine

Eesmärk: töötajad juhivad oma töös lasteaia väärtustest, alushariduse prioriteetide muutustest;

Tegevus: - planeerin, teostan laste tegevusi alarühmades ka õuealal,

3. Huvigrupid

Eesmärgid: lapsevanemad on dialoogis lasteaiaga: toimuvad nõustamised – koolitused, vanemad osalevad laste igapäevaelus; laste ja lasteaia arengu eesmärgil toimub jätkusuutlik koostöö valla allasutuste, ettevõtete ja sõpruslasteaedadega;

Tegevused: - vanemate kaasamine erinevatesse tervise- ja väärtuspõhistesse tegevustesse/ info vahetamine;
- Statistika/info kogumine;

4. Ressursside juhtimine

Eesmärk: personal, lapsed, vanemad peavad lugu keskkonnahoiust ja säästlikust kasutamiskultuurist (ressursside juhtimine);

Tegevused: - õuealal täiendamine töörühmade aruteludest;

- Maja, õueruumi, kogukonna funtsionaalsem kasutamine alarühmades tegevuste ajal;
- Õpi- ja töökeskkonna uuendamine (loov, inspireeriv, multifunktsionaalne, kaasaegne);

5. Hindamine

Eesmärgid: - valdkondade hindamise aluseks on faktidel põhinevad ja analüüsitud andmed; Hindamisse on haaratud kõik osapooled, k.a lapsed;

Tegevused: - sisehindamisprotsessi kavandamine ja personaali kaasamine,
- lasteaia tegevustest tagasiside andmine hoolekogule, vallavalitsusele;
- uue arengukava koostamine koostöös huvigruppidega;

II ÕPPEAASTA 2018/2019 TEEMAD:

1. Elurikkus ja loodus;
2. Prügi ja jäätmed;
3. Toit;

III KESKKONNA ÜLEVAATUSE PROTSESS:

1. Ajaline planeerimine - Targa tarbimise töögrupi koosolek nr 2 (08.11.18);
2. Koostöö juhtkonnaga – keskkonnateemade ühendamine turvalisusega - ühine tabel olukorra kaardistamiseks (nov 2018);
3. Lasteaia töötajate keskkonna ülevaatus ja tulemuste/arvamuste kandmine tabelisse (nov, dets 2018);
4. Arutelu laste ja vanemate kaasamise kohta keskkonnaülevaatusesse - Targa tarbimise töögrupi koosolek nr 3 (19.12.18);
5. Vanemate ja laste küsitluse koostamine (töögrupi juhi poolt dets 2018);

6. Vanemate küsitlus rühmades (07. – 11.01.19);
7. Laste ringkäik gruppides lasteaia hoones ja õuealal, arutelud ja tulemuste märkimine tabelitesse (07. – 11.01.19);
8. Kokkuvõtete tegemine keskkonnaülevaatuses (jaan 2019);
9. Tegevuskava koostamine (juhtkond ja töögrupp veebruar 2019)
10. Lastega tegevuste arutelu, tegevuskava täiendamine (töögrupp, lapsevanemate esindaja, Targa tarbimise töögrupi koosolek nr 4 veebruar 2019)
11. Tegevuskava tutvustamine huvigruppidele (märts, apr 2019)

IV AJALINE TEGEVUSPLAAN

Töötajad	Lapsed	Pered
SEPTEMBER		
10.06.18 Vabariiklikul konkursil osalemine ja tiitel Keskkonnakäpp 2018 valdkonnas “Tark Tarbija” Konkursitöö “Kasti-Kati teise ringi tegevuskobar”	03.-07.09 Kõik rühmad - Sügisene looduse- ja tervisenädal Rühmade heategevuslikud projektid: (MM – Tartu koduta loomade varjupaik; MLi – Elistvere loomapargi loomade tõrud; MHI – Luunja hobusetallid; MLI, MHI – Latika talu külastus (compost, loomad, talutoit); MKI – õppeprogramm “Suur järv Peipsi” (vee-elustik, kalad); MM – Alam-Pedja looduskaitsealal Selli-Sillaotsa matk	04.09 Hea teo päev – taaskasutuslaat lasteaia saalis
17. 09.18 KOOLITUS - Rohelise kooli infopäev Tartus (Raat)	MKI, MHO – OSALEMINE “Huvitava bioloogia kooli” tegemistes	
22. 09.18 Liitumiskinnitus keskkonnaharidusliku programmiga “Roheline kool”	Rühmade projektid: Mho – Mida silmad näevad (meeled); MKI – Aaretejaht looduses, (vihmaussid);	
OKTOOBER		

18. 10 18 Liitumine facebooki grupiga https://www.facebook.com/groups/1667755883520357/	MHI, MHO - Tartu Loodusmuuseumi külastus	10.10.18 Hoolekogu koosolek: teavitus Rohelise kooli põhimõtetest ja tegevustest
18.10.18 Töögrupi "Tark tarbimine" 1. koosolek	Rühmade projektid: MHi – Kuidas elatakse sügiseses metsas (Loodus, ilm); Mho – Mida kõrvad kuulevad?(meeled) MLI – Mis on kelder, mis on keldris? MKi – Olla rõõmus või mitte, selles on küsimus;	
24. 10.18 Ped infokoosolek: Täpsem info Rohelise kooli kohta pedagoogidele. Keskkonnasõbralike mänguvahendite tutvustus firma OÜ ÕÄ lapsevanem Elo Hermann (loovlood.com)		
<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonna ülevaatus november – jaanuar • Keskkonna tegevuskava valmib detsember – veebruar • Teemade ja keskkonnategevuste sidumine õppekavaga alates oktoobrist-novembrist • Kogukonna ja üldsuse teavitamine ja kaasamine alates oktoobrist • Tegevuskava tulemuslikkuse hindamine alates veebruarist-märtsist • Lasteaia keskkonna põhimõtete väljatöötamine jaanuar-märts ja järgimine 		
NOVEMBER		
08.11.18 Töögrupi "Tark tarbimine" 2. koosolek	MM - Suur Taimejaht (küsimustik)	14.11.18 Lapsevanematele info Rohelise kooli ja jäätmetekke vähendamise nädala kohta
14.11.18 K: Seminar Ressursisäästlik majandamine. Keskkonnaülevaatus korraldamine" Tartus (Raat, Pill)	14.11. 18 Kasti-Kati külastab rühmi (taaskohtumine) ja tutvustab lastele Rohelise kooli logo. Logo otsimismäng lasteaias. Jäätmetekke vähendamise nädala üleskutse lastele	Üleskutse jäätmetekke vähendamise nädalaks lastele ja vanematele (Kuulutus, meil) Perede kaasamine (pakendi toomine)
	19.11.18	19.11 - "12 head harjumust jäätmete vähendamiseks" (info)

	Koridoris ja keldris prügi sorteerimise mängud (Raat, Pill) MM – 19.11, MLI – 19.11, MHI – 21.11, MHO – 22.11, MKU – 26.11	
Keskkonna ülevaatus ja tulemuste tabelisse kandmine	MHO – GPS-kunst prügikastid Luunja alevis	
	21. 11 MLI – Elistvere loomapargi külastus, tammetõrud ja kõrvitsad loomadele	
	Rühmade projektid: MLI – Kes on Mart? (rahvatraditsioonid); MKu – Kes elab metsa sees? (loomariik); Mho – Mida käed katsuvad; MHI – Põraspere mardijant; Kadrisandi karjaõnn ja tänapäeva tegemised lasteaias; MLi – Soome on me naabermaa, justkui läheks rändama;	
DETSEMBER		
10.12.18 K: Seminar "Vesi. Ohtlikud ained vees ja tarbetoodetes (K. Klein). Elurikkus. Projekti "Suur taimejaht" küsitluse tulemustest" (Raat)	11.12 kell 11.40 Etendus "Erakordne veepudel"(Miksteater) ja arutelud rühmades	
	Dets - meisterdamine jääkmaterjalidest rühmades	
19.12 18 Töögrupi "Tark tarbimine" 3. koosolek	Rühmade jõuluprojektid: Mho – Mida nina tunneb	
JAANUAR		
02.01.-31.01.18 – Vee kulu mõõtmine (maj juhataja) 22.01.18 – vee säästlik tarbimine (õpetaja abide koosolek)	07. – 11. 01 looduse- ja tervisenädala tegevused: <ul style="list-style-type: none"> • arutelu kilekottide kahjulikkusest, näitus riidest kottidest; • säästlik vee tarbimine rühmades – katsed pr tegevus; • keskkonna ülevaatus • talvine matkapäev "Eluslooduse märgid, linnud talvel" 	07. – 11. 01 keskkonna ülevaatus 08.01.19 – näitus "Kasuta riidest poekotti!" 11.01.19 – Vanale toolile uus elu (lasteaiavandade toolide disainimine kodudes)

	<ul style="list-style-type: none"> • õppeprogramm “Talvised aialinnud ja nende toitmine” (Mki, MM); • linnutoidu ja söögimajade valmistamine rühmades; • filmihommik veepuudusest; 	
Kokkuvõte keskkonna ülevaatuses (töögrupp ja juhtkond)	Rühmade projektid: MHO – Mida karu talvel unes näeb? MKi – selg tal must, kõht kollane, lendab pekitükile; MM – Miks siga ei lenda? Mtr – Sõprus;	
	MM - Lasteaia plaani tegemine – Beeboti alusena, tutvustus teistele rühmadele	
“Väärtuste”, “Tervisevõtme” ja “Targa tarbimise” töögruppide koosolekud PRIA- projekti koostamiseks (väärtused, toit, keskkond)		
VEEBRUAR		
12.02 19 K: “Elurikkus meres ja rannikul. Läänemeri” Hiiglane Hiid materjal. (Raat, Tartu Loodusmaja)	07.02 – MKI rühma lapsed Tartu loodusmuuseumis	
Keskkonnasäästikkuse tegevuskava koostamine (juhtkond ja töögrupp)	Kasti- Kati õpetab rühmades, kuidas vett säästlikult käsi pesta	
	Rühmade projektid: Mtr – Hoolin ikka; MKi – Luunja suures Eestis MHi – kodu on üks põnev paik;	
MÄRTS		
12.03 Töögrupi “Tark tarbimine” 4. koosolek	Õueala plaanil puude ja põõsaste nimetustega tutvumine, Beeboti mängude loomine, mängimine kõikides aiarühmades	Näitus “Vanale toolile uus elu” saalis
	Lasteaia õueala eluslooduse kaardistamine – ristsõnamäng trepikodades	Üleskutse peredele minna matkama kevadmärke otsima ja sammulugejaga esimeste kevadsammude mõõtmine
27.03 Kohtumine Tartu l/a Lotte töötajatega õuealal ja Rohelise kooli teemadel	Rühmade projektid: MKu - “Päike õues, tervis põues” (puu- ja aedviljad); Mli - “Kas kaladel on kodu” (haugi ja räim),	

	MHi – Luukere lood; MM – Meeltega või meelteta;	
20.03 Tartumaa lasteaiaõpetajate keskkonnateemaline aineseksioon Luunjas (S. ja G. Aher, Nõo ja Luunja l/a kogemused)	Looduse- ja tervisenädala tegevused: <ul style="list-style-type: none"> vaimne tervis – midrimaa väärtuslugude ja –juttude tegemine; äratame õueala talveunest – õuemängude päev; rohenäppude päev – seemnete külvamine, taimele kasvuks vajalikud tingimused; Matkapäev: kevade märgid, vahtramahla joomine; 	
27.03 Tartu l/a Lotte külas (Tarzani rada, Rohelise kooli tegemised, keskkond)	22.03 Koolieelikute kohtumine loodusesõprade Kerttu ja Liisiga teemal prügi sorteerimine ja jäätmete kasutamine (TVO projekt)	
Väärtuste lugude konkurss 18.03 – 26.04 (kuulutus Luunja valla ajalehes Kodu-Uudised, koolis ja lasteaias)	25.03. 19 Eelista Eestimaist toitu: Kasti-Kati algatab rühmades katse: kohalik aiaõun, mahl ja välismaine õun, poemahl. Säilivus, suhkru sisaldus.	
	MLI osalevad projektis “Tere, kevad”(358 asutust 6047 last)	
APRILL		
04.04 Kohtumine Tartu l/a Ristikhein töötajatega Tarbijahariduse ja keskkonna teemadel	Kõikide rühmade projektidesse on lõimitud toiduteema (valivad toiduaine, mida lapsed ei armasta ja viivad läbi erinevaid tegevusi – kokkamine, lood, serveerimine jne)	11.04 Hoolekogu koosolek: turvalisuse ja säästlikkuse kriteeriumide hindamine ja tegevuskava
15.04 K: Seminar Tartu l/a Lotte (Raat, Leppik)	Rühmade projektid: Mli – Mekib, toidab, täidab, Mku – Sära, päike! MKi – Kes võiks tulla sünnipäevale? (lõuna- ja põhjamaa lomad); Mho – Kuidas kasvab maitsev salat? Mhi – Eelista Eestimaist!	MLI – õppeprogramm lapsevanem Elo Hermannini juhtimisel 24.04 - linnud
08.04 Lasteaia tegevus nähtav rahvusvahelisel tehel	01.04 Karjalaskepäev õp Tiina Perni juhtimisel	

https://greatplanthuntestonia.exposure.co/		
	16.04 Õueala koristustalgud koos lastega (pered annavad kaasa tööriistad)	
Väärtuste lugude koondamine kogumikku ja parimate valimine	MM väljasõit Valgesoo raba	
	Kasti-Kati “Abiks aialindudele” rühmadesse tihaste pesakastid, raamatukesed infoga	
	Selgusid Matkamängu võitjad: MHO rühm “5 meelt lähevad matkale”!! (46 gruppi 800 last)	
	5 tihaste pesakasti paigutamine õuealale.	
MAI		
Lasteaia 2018-19 tegevuskava analüüsis arutelu järgmisel õppeaastal Rohelise lipu taotlemine	PRIA-projekti tegevused	MLI – õppeprogramm lapsevanem Elo Hermannini juhtimisel 30.05 – putukad
	Rühmade projektid: MHi – Kop-kop, kas vesi on kodus? Mho – Mida näeb konn õues? Mku – Ära viska prügi maha Mli – Õhus on kevadet! Mis on õhk? MM – Kus mu luup ja märkmik on? Mtr – Linnud ja putukad, kevadel jutukad Mki – Tähed numbrid selgeks õues	
Väärtuste raamatu koostamine		
03.05 Töötajate õppekäik renoveeritud Luunja Katlamajja (Evelin Leppik, Pille Viljak, Raili Eller, Gehte Kollo, Riin Tamm, Lia Raat, Kristiine-Nändi Tammsalu)	Putukahotelli paigutamine õuealale.	
	Suur taimejaht – küsimustik (MM)	
JUUNI, JUULI, AUGUST		
Lasteaia õppekava ülevaatus ja täiendamine keskkonna teemadel (töögrupp ja õppejuht)		
Õppekava uuendamine – keskkonnateemade täpsustamine, täiendamine ja lisamine		

V TEMAATILINE TEGEVUSKAVA

KOKKUVÕTE KESKKONNA ÜLEVAATUSEST JA HETKESEISUST 2018-2019

Keskkonna parendustegevused tulenevad hetkeseisust, keskkonna ülevaatus tulemustest, mis viidi läbi nov 2018 - jaan 2019 kolmes grupis:

- Personal – “Luunja Lasteaed Midrimaa füüsilise ja psühhosotsiaalse keskkonna turvalisuse ja säästlikkuse kriteeriumite hindamine 2018 november -detsember “ (eelmistel aastatel hinnatud turvalisuse kriteeriumitele lisasime keskkonna teema);
- Lapsed - Rohelise Kooli töörühm valis eelnevast eakohased kriteeriumid, et lapsi kaasata ja õpetada märkama ümbritevat keskkonda;
- Vanemad - Rohelise Kooli töörühm valis vanemaid puudutavad kriteeriumid eelnevast;

Keskkonna parendustegevused on fikseeritud dokumendis “Luunja Lasteaed Midrimaa füüsilise ja psühhosotsiaalse keskkonna turvalisuse ja säästlikkuse kriteeriumite hindamine detsember 2018 - jaanuar 2019”.

NR	VALDKOND	HETKESEIS
1.	PRÜGI JA JÄÄTMED 	<ul style="list-style-type: none">• Rühmades sorteeritakse eraldi papp-paber ja olmejäätmed ning biojäätmed (toit);• Ohtlikud jäätmed viiakse keldris eraldi kasti (haldab majandusjuht),• Parkla kõrval on eraldi konteinerid (papp-paber, pakend, olmejäätmed, mis aga tihti on täis ning maja perenaine või õpetaja abid ootavad hetke, et suuremat prügi panna• Ohtlikke jäätmete jaoks on alevis eraldi konteinerid ja esemete vastuvõtupunkt• Õuealal on välisuste juures prügikast;• Komposter on 2017.a õuealal, aga sein on katki ja sisu kasutamine läbi mõtlemata;• Kasutame õppetegevustes ja meisterdamises jääkmaterjale;• Toimuvad prügi sorteerimise mängud, olemas erinevad õppevahendid;• Õppetegevustes selgitatakse lastele, milliseid probleeme tekitab prügi keskkonnale (fotod, videod, arutlused);• Õppe- ja jalutuskäikudel Luunjas käsitletakse prügiteemat (GPS-kunst, matkamängjmt);• Rühmad on osalenud küünlaümbriste kogumise kampaanias;• Lasteaia dokumentatsioon on veebipõhine, kasutusel Eliis ja Google Drive;• Õppeaastas kulub 8-9 kasti (kastis 2500 paberit) paljunduspaberit, mille kasutust püüame selgitustööga+ arvutipõhise tööga vähendada;• Kasutame Ecolabel ja Green star system 4 märgistega paberit Datacopy.• Joonistuspaper ostetakse majja ühiselt, rühmad kasutavad vastavalt vajadusele, seisma paberit ei kogu. Õpetajate harjumused paberit kasutada on erinevad, seni pole piiranguid kasutamiseks olnud. Palju kasutatakse A4 formaati; tegevuskavas on välja toodud, et teha komplekstöid liites erinevaid tehnikaid, ühistöid ning kasutada erinevaid paberiformaate, jääk- ja looduslikke materjale;• Käterätipaber on 100% ümbertöödeldud paberist (Ecolabel märgisega);

		<ul style="list-style-type: none"> • Hoolekogu soovil toimus 2018/19 Hea teo päev – taaskasutuslaat, kus sai tuua-võtta tasuta riideid ja mänguasju; • Lõpetasime ühekordsete nõude (joogitopsid ja taldrikud) kasutamise üritustel; • Jäätmetekke eesmärgipärasest vähendamisest on majas veidi räägitud, konkreetseid eesmärke pole seatud; • Ümbertöötlemise võimalustest ja uutest tulemitest pole teadlikult lasteaias räägitud; • Ülevabariigilisel konkursil kokkuvõtte tehtust ja tiitel “Keskkonnakäpp 2018” targa tarbimise valdkonnas;
2.	TERVIS JA HEAOLU 	<ul style="list-style-type: none"> • Tegutsevad personali töögrupid “Tervisevõti”, “Väärtused”; • Tervist edendava lasteaiana (al 2014) toimuvad pidevalt erinevad tervisetgevused laste ja peredega ning personaliga tervise tegevuskava alusel; • Toimuvad alates 2012 regulaarselt 4x aastas tervise- ja loodusnädalad; • Rakendame õuesõpet; • Rühmadel on rattapäevad, sõit toimub turvaliselt ümber lasteaia hoone; • Talvel osalevad koolieelikud Limpa suusakoolis, õuealal ja Luunjas on kelgumäed; • Talvel viibivad lapsed regulaarselt iga päev 1x, kevad-sügisperioodil 1-2 korda ja suvel enamuse tegevus- ja mänguajast; • 5 rühmas on kasutusel “Kiusamisest vaba lasteaia”, 1 rühmas “Samm- sammult” sotsiaalsete oskuste toetamise meetodika; • Eriline rõhk tegevuskavas laste sotsiaalsete oskuste kujundamisel, tugisüsteemi toimimisel ja teadlikul väärtusarendusel (“Hea lasteaia edendaja” 2018 tiitel) •
3.	TOIT 	<ul style="list-style-type: none"> • Tervist edendava lasteaiana tegeleme pidevalt menüü parendamise ja selgitustööga; • Toimib kohalike talunikega koostöö marjade ja juurviljade saamise osas (Sauk – kartul, kapsas, punapeet, värske vaarikas), Luunja vallast Grüne Feega (salat, maitseroheline, kurk); • Lisavahendite taotlemine: PRIA-projekt (2.) sai rahastuse 2019 kevad; • Toidu kõrvale pakume vett; • Lasteaias on lihavaba esmaspäev; • Rühmade projektides laste kokkamistegevused, mis toetavad paremat söömist ja vähendavad jäätmeid; • Lapsed tõstavad mitmeid toite ise, teevad ise võileibu; • Toimuvad ümarlauad tervise töögrupis, õpetajate ning õpetaja abidega, et innustada lapsi toite proovima; • Katsetame erinevaid võimalusi: mingi toiduaine teiste hulka “peitmise”; salati komponentide eraldi pakkumine;

		<ul style="list-style-type: none"> • Laste sünnipäevadel soovitage vanematel pakkuda puuvilju; • Arutame võimalust kokkade tegevuse laiendamiseks, et kaasata nad õppe- ja kasvatusprotsessi; • Toidujäätmed viiakse prügikotiga olmeprügikasti või isiklike kokkulepete alusel loomasöödaks kodusesse (probleem arutamiseks - prügikotid olmeprügi hulgas) • Rahuloluküsitlustes küsimused toidu kohta, toimub koostöö hoolekoguga;
4.	VESI 	<ul style="list-style-type: none"> • 2018-19 loobusime personalile pudelivee "Saku läte" tellimisest ja tarbime kraanivett klaaskannuga; • Kraanivesi on lastel vabalt joogiks; • Toimus vee tarbimise mõõtmine jaanuaris ja andmete võrdlemine nädalate lõikes; • Rühmades nõudepesumasinaid, toimunud ümarlaud õpetaja abidega vettsäästliku nõudepesu praktiseerimiseks; • Rühmades termoregulaatorid, mis täielikult ei toimi (vesi peab jooksuma, kuni saavutab paraja temperatuuri - maj juht) • Tilkuvatest kraanidest WC pottidest info töömehe vihikusse, mis vastavalt vajadusele lahendatakse; • Vihmavett kogunud pole, aga teema ja vajadus tuleb ped koosolekul arutlusele;
5.	ELURIKKUS JA LOODUS ÕUEALA 	<ul style="list-style-type: none"> • Lisavahendite taotlemine: KIK projekt (8.); • Toimuvad alates 2012 regulaarselt 4x aastas tervise- ja loodusnädalad, toimuvad matkad, õppekäigud, kaasatakse vanemaid; • Õuealal on erinevaid võimalusi aktiivseks liikumiseks (Tarzani rada, ronilad, erinevad tasakaalurajad, kiigud jne) • Luunja alev, park ja roosiaed laiendavad tegevuskeskkonda; • Õuealal on tunnetamiseks erinevast materjalidest pindadega tunnetusrada, palkrada, puidust õuesõppemaja, mägi, pajuonnid, häälte tekitamise stend, liivakastid, peenrakastid taimede kasvatamiseks, murupind ja kivi parkett; • Õueala kivi parketil keksu jm mängude alused olemas, lisaks joonistamisvõimalus nii kivile kui 4-küljelisele õuemolbertile; • Õuelal on hõbekuuskede- ja pärnade, hobukastanialune ala, pajuonnid varjulisteks kohtadeks, planeeritud ped koosolekul arutelu; • Lasteaia territooriumil on üks marjapõõsas; • Metsikuid piirkondi ja niitmata alasid õuealal pole, küll on lastel võimalus kasutada Luunja alevi ja selle ümbruse võimalusi, arutelu vajaduse järgi ped koosolekul; • Taimestiku (puud ja põõsad) kaardistamiseks tehtud 2018-19 talvel koos lastega õueala plaan, rohhtaimede kaardistamine algab kevadel, seejärel arutelud edasise planeerimiseks; • Loomariigi kaardistamiseks 2019 kevadel trepikodades suur ristsõna liikide märkamiseks ja fikseerimiseks, tegevus jätkub läbi 4 aastaaja; • Olemas piisav avastus- ja katsevahendite baas tegevusteks; • Õuesõpe rühmades toimub regulaarselt 1-2 korda nädalas;

		<ul style="list-style-type: none"> • Õuealal on 2 pesakasti lindudele, käivitame putukahotelli avamise; • Talvel on kõikide rühmade aknalaul või rõdupiirdel söögimaja/toidulaud ning toimub regulaarselt lindude söötmine, õppeprogrammid; • Kevadeti külvatakse ja kasvatatakse kõikides rühmades erinevaid taimi, uuritakse taimede kasvutingimusi; • Õuealal ei kasutata herbitsiide ega pestitsiide; • Toimuvad rühmade heategevusprojektid (koostöö Elistvere loomapargi ja Tartu koduta loomade varjupaigaga); • Lasteaia õppekavas eluslooduse teemad vanuste lõikes, see on aluseks rühmade projektide koostamisel;
6.	GLOBAALNE KODAKONDSUS 	<ul style="list-style-type: none"> • Õppekavas ja rühmade projektides erinevate maade inimeste kommete, kultuuri tutvustamine lähtuvalt rühma laste (laste rahvus, reisimine) või ühiskonna vajadustest; • Regulaarselt tähistame rahvakalendri tähtpäevi ja tutvustame eesti rahva kombeid, olemas õppetegevust toetavate tegevuste plaan, lasteaial on üle 60 komplekti Tartu-Maarja rahvariideid; • Koostööd hetkel teiste maade lasteaedadega pole, aga oleme alustanud rahvusvahelises projektis osalemise kohta info kogumist; • Muusikategevustes on kasutusel teiste maade pille (rütmipillid); • Sihiteadlikult pole menüüse teiste maade toite lisatud, aga mujalt pärit tervislikke toiduaineid, mida kaubanduses leidub, pakume söögiks (N: erinevad viljad);
7.	KLIIMA MUUTUSED 	<ul style="list-style-type: none"> • Õppekavas ja rühmade projektides 4 aastaaja tunnused, vaheldumine ja sellega seonduvad muutused eesti looduses; • Kajastame maailmas aktuaalseid probleeme, sealhulgas kliimamuutust eakohaselt lastele arusaadavalt; • Oleme teinud kliimamuutusi kahandavaid tegevusi: lasteaias on lihavaba esmaspäev; teadvustame endale ja püüame säästa paberit; kasutame ümbertöödeldud materjalist paberit, kasutame jääkmaterjale meisterdamises;
8.	ENERGIA 	<ul style="list-style-type: none"> • Lasteaia hoone on ehitatud 1985, renoveerimata ja kaasaegselt soojustamata; • Hoones on mingil määral uuendatud 33a vana küttesüsteem. Kui 2 keskmises rühmas norm temp, siis äärmistes külm; • Küttesüsteem on automaatne, seotud valla katlamajaga, käsitsi on võimalus soojust reguleerida; • Ventilatsioon toimub akende kaudu tuulutamise teel. Kokku on lepitud tuulutamise reeglid; • Aknad on vahetatud üle 10a tagasi, probleeme esineb mõnede sulgemise-avamisega, ukсед on uued, tihendatud; • Rühmades päevavalguslambid, mille energiakulu uuringuid tehtud pole. Kaasaegsete energisäästlike lampide kasutamist pole arutatud; • Rulood tõmmatakse ette pimenduseks või päikesekaitseks, soojahoidmiseks öösel pole seda tehtud;

		<ul style="list-style-type: none"> • Personaliga toimuvatel vestlustel kokkulepped tulede kustutamise kohta tühjades ruumides; • Välisvalgustus uste juures reguleeritavate anduritega, probleeme toimimisega; • Õueala valgustid on ühtses süsteemis alevi valgustusega (süttimine-kustumine); • Õppejuhi ja rühmades kasutatavad sülearvutid on ööseks vooluvõrgust eemaldatud; • Alternatiivenergia kasutamise võimalusi uuritud pole; • Luunja vallaga koostöös on arutlusel lasteaia renoveerimisprojekt, kus energia jm säästlikkuse teemad käsitlusele võetakse;
9.	TRANSPORT 	<ul style="list-style-type: none"> • Jalgratate hoidmiseks olemas hoidikud; • Kaubaautode trajektoor laste mängualaga ei ristu (v.a jalgrattaga sõidu aegadel, kui sõiduala eraldatakse koonustega ja turvamas täiskasvanu); • Teenindavate sõidukite kütuseliike pole uuritud; • Terviseedendusega seonduvalt propageerime võimaluse piires jalgsi ja jalgrattaga liiklemist; • Kokkulepitud reeglite ja liiklusmärkide järgimisel on parkla jalakäiatele turvaline, tegevuskavas koostöös hoolekoguga arutelu olukorra parendamisest; • Suur osa personalist (20 inimest 26-st) ja peredest elab alevist väljas ja kasutab liiklemiseks autot. Täpne statistika puudub; • Üldjuhul järgitakse nõuet, et ooteajal on automootor välja lülitatud, koostöö hoolekoguga, mida teha reegli eirajatega; • Toiduaineid tellitakse suuremates kogustes ja nii on välditud enamasti väikepakendid;
10.	MERI JA RANNIK 	<ul style="list-style-type: none"> • Teema on õppekavas, lõimitud rühmade projektides (seotud, veekogud, kalad jt vee-elanikud, reostus jne) • Lasteaia menüüs on 2x nädalas kala;
11.	TEADLIKKUS	<p>Keskkonnateema on lasteaia dokumentides üldsõnaliselt kajastatud:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Looduse- ja keskkonnateemad on lasteaia õppekavas lähtuvalt riiklikust õppekavast (rühmade projektid ja looduse- ja tervisenädalad); • Lasteaia arengu- ja tegevuskavas on säästlikkus ja keskkonnahoid eesmärkides välja toodud; • Personali ja lapsevanemaid on teavitatud Rohelise kooli põhimõtetest; • Terpikodades on roheline kooli teemad, logo ja lastele suunatud elurikkuse ristsõnamäng; • Hoolekogu koosolekul on arutatud tegevuskava vanemaid on kaasatud keskkonnaülevaatusse; • Lastele on olemas tegelane Kasti-Kati, kes toob erinevad teemad tegevustesse; • Korraldame ise ja osaleme erinevatel koolitustel ja kohtumistel teiste lasteaegade/ asutustega;

VI MEIE ARENG JA PARENDUSTEGEVUSED KOOS FÜÜSILISE JA PSÜHHOSOTSIAALSE KESKKONNA TURVALISUSE JA SÄÄSTLIKKUSE KRITEERIUMITEGA (vt tabel)

VII KESKKONNA PÕHIMÕTE

Meie missioonist: Luunja Lasteaed Midrimaa väärtustab säästlikke ja tervislikke eluviise.

LISADA KEVADEL 2019 TERVISETEGEVUSED Pillelt (TERVIST EDENDAV LASTEAED – ROHELISE KOOLI TERVISETEEMA, mis polnud 2018-19 meie prioriteet)

Uuel 2019-20:

- **Laste nõukogu/ laste kaasamine;**
- **Tervise teema lisada, ühitada kaks tegevuskava**
- **Projektidesse + kokkuvõtted igalt rühmalt**
- **Rohelise lipu taotlemine**